

Integracija seksualne iznude u zakone i propise

Zakon o radu u institucijama Bosne i Hercegovine
Zakon o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine

POLICY BRIEF 4

Četvrti u nizu Policy briefa, koji je priredio Helsinški parlament građana Banja Luka, ima za cilj predstavljanje mogućeg integrisanja seksualne iznude u zakone o radu u institucijama i državnoj službi Bosne i Hercegovine.

Integracija pojma seksualne iznude u zakone koji se odnose na rad državnih službenika i institucija je od izuzetne važnosti, međutim ovi zakoni u BiH još uvijek nemaju integrisan taj pojam u svojim odredbama i članovima.

Zakonske odredbe u kojima bi bio naveden pojam seksualne iznude (iznuđivanja) su, smatramo, takođe ključne za očuvanje integriteta institucija i etičnosti rada državnih službenika.

Podsjećamo, **seksualna iznuda je korupcija i oblik zloupotrebe moći**, gdje osoba s autoritetom koristi svoj položaj (moć) kako bi dobila seksualne usluge od zaposlenica/ka.

Kako se pojam seksualne iznude, prema Analizi pravnih propisa, može integrisati u zakonske politike pročitajte u Policy briefu 4. Predmet su dva zakona.

Zakon o radu u institucijama Bosne i Hercegovine

Ni Zakon o radu u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 26/04, 7/05, 48/05, 50/08, 60/10, 32/13, 93/17 i 59/2022) ne sadrži konkretne odredbe koje se mogu dovesti u vezu sa seksualnom iznudom, niti istu prepoznaje niti definiše kao takvu.

Tako član 86e. ovog zakona zabranjuje i definiše uznemiravanje i seksualno uznemiravanje, nasilje po osnovu pola i mobing te propisuje obavezu za poslodavca da preduzme efikasne mjere s ciljem sprečavanja nasilja po osnovu pola, diskriminacije, uznemiravanja, seksualnog uznemiravanja u radu i/ili u vezi s radom i mobinga.

Član 86e.

1. Nije dozvoljeno uznemiravanje i seksualno uznemiravanje, nasilje po osnovu pola te sistematsko zlostavljanje zaposlenika od poslodavca i drugih zaposlenih (u daljnjem tekstu: mobing).
2. Uznemiravanje, u smislu stava 1. ovog člana, jeste svako neželjeno ponašanje uzrokovano nekim od osnova iz člana 6. ovog zakona, koje ima za cilj ili predstavlja povredu dostojanstva lica koje traži zaposlenje, kao i zaposlenika, a koje izaziva strah ili stvara ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.
3. Seksualno uznemiravanje u smislu stava 1. ovog člana jeste svaki neželjeni oblik verbalnog, neverbalnog ili fizičkog ponašanja polne prirode kojim se želi povrijediti dostojanstvo lica ili grupe lica, ili kojim se postiže takvo djelovanje, naročito kad to ponašanje stvara zastrašujuće, neprijateljsko, degradirajuće, ponižavajuće ili uvredljivo okruženje.
4. Nasilje po osnovu pola predstavlja bilo koje djelo kojim se nanosi ili može nanijeti fizička, psihička, seksualna ili ekonomska šteta ili patnja, kao i prijetnja takvim djelovanjem koja sputava lice ili grupu lica da uživa u svojim ljudskim pravima i slobodama i javnoj ili privatnoj sferi života.
5. Mobing je specifična vrsta ponašanja na radnom mjestu, kojim jedno ili više lica sistematski, u dužem vremenskom periodu, psihički zlostavlja ili ponižava drugo lice, s ciljem ugrožavanja njegovog ugleda, časti, ljudskog dostojanstva i integriteta.
6. Poslodavac je dužan da preduzme efikasne mjere s ciljem sprečavanja nasilja po osnovu pola, diskriminacije, uznemiravanja, seksualnog uznemiravanja u radu i/ili u vezi s radom i mobinga te ne smije preduzimati nikakve mjere prema zaposleniku zbog činjenice da se žalio na nasilje, diskriminaciju, uznemiravanje, seksualno uznemiravanje i mobing.

Zbog istih razloga koji su navedeni i uz prethodno analizirani zakon, u Analizi propisa u vezi seksualne iznude, je izneseno mišljenje da je **potrebno dopuniti član 86e. na način da se u stavu 1. poslije riječi: „seksualno uznemiravanje“ dodaju riječi: „seksualna iznuda“ tako da glasi:**

„Nije dozvoljeno uznemiravanje, seksualno uznemiravanje, seksualna iznuda, nasilje po osnovu pola te sistematsko zlostavljanje zaposlenika od poslodavca i drugih zaposlenih (u daljnjem tekstu: mobing)“.

kao i da se nakon stava 3. doda novi stav koji će glasiti:

„Seksualna iznuda je svako ponašanje kojim jedno lice, koristeći svoj položaj, funkciju ili bilo šta drugo što mu daje osjećaj moći u odnosu na drugo lice, kao naknadu za činjenje ili nečinjenje kojim utiče na radnopravni, poslovni ili profesionalni položaj tog lica, traži vršenje određene seksualne usluge.“

U skladu sa naprijed navedenim neophodno je izmijeniti i stav 6. tako da glasi:

„Poslodavac je dužan da preduzme efikasne mjere s ciljem sprečavanja nasilja po osnovu pola, diskriminacije, uznemiravanja, seksualnog uznemiravanja u radu i/ili u vezi s radom, seksualne iznude i mobinga te ne smije preduzimati nikakve mjere prema zaposleniku zbog činjenice da se žalio na nasilje, diskriminaciju, uznemiravanje, seksualno uznemiravanje i mobing“.

Takođe, **potrebno je dopuniti i član 60.** koji se odnosi na povrede službenih dužnosti budući da isti ne prepoznaje kao povredu radnje koje zabranjuje članom 86e.

Zakon o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine

U Analizi propisa u vezi seksualne iznude analiziran je i Zakon o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 12/02, 19/02, 8/03, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 50/08, 43/09, 8/10, 40/12 i 93/17).

Ovaj zakon članom 54. stav 2. tačka m) utvrđuje kao povredu službenih dužnosti radnje koje uključuju diskriminaciju te nasilje na osnovu pola ili polne orijentacije, uznemiravanje na osnovu pola i seksualno uznemiravanje, kao i svaki drugi oblik diskriminacije, u skladu sa zakonom.

Analizom sadržaja odredbi ovog člana utvrđeno je da ne prepoznaje seksualnu iznudu te je isti potrebno dopuniti tako da glasi:

„m) diskriminacija, te nasilje na osnovu pola ili polne orijentacije, uznemiravanje na osnovu pola, seksualna iznuda i seksualno uznemiravanje, kao i svaki drugi oblik diskriminacije, u skladu sa zakonom.“

